

Bilag 2

Gudenåen bør genoprettes
Information 19. april 2000, 1. sektion side 11*Af Ritt Bjerregaard, fødevarerminister*

Der er ingen grund til ikke at lære af sine fejl, når det er så tydeligt, at de er blevet begået. Jeg taler her om sagen om Tangeværket og Gudenåen, som Information har skrevet en række artikler om. Det er tydeligt, at myndighederne begik fejl, da Gudenåcentralen blev anlagt i 1920, for dengang blev der først og fremmest tænkt på effektivitet og økonomi.

Naturligvis er det beskæmmende, at den sidste laks blev fanget i Gudenåen i 1927, og derfor må vi gøre noget ved sagen. Vi skal kort sagt genskabe Gudenåens rigdom. Målet må være at få ørreder og laks til igen at trives i åen ved at få dens løb til at flyde så frit som muligt. Og målet må i det hele taget være generelt at forbedre naturgrundlaget.

Tangeværket spærrer for op- og nedgang af fisk fra den nederste del af Gudenåen til Tange sø. Der er oprettet en fisketrappe, men laks og ørreder har svært ved at finde og benytte trappen.

I Fødevarerministeriet arbejder vi på to fronter for at gøre fiskenes liv i området bedre. Den langsigtede løsning for at forbedre ørredbestandens forhold og den mulige genkomst af laks i åen kræver, at fiskene får mulighed for at komme helskindet forbi Tangeværket og Tange sø – samt at der er egnede gydepladser.

Et godt bytte

En af de attraktive langsigtede løsninger er at lave et langt omløbsstryg.

Derved genskaber vi muligheden for, at ørreder og laks kan nå op til deres naturlige gydepladser. Samtidig vil de små fisk, der søger mod havet, ikke blive ædt, som tilfældet er i dag. De er nemlig godt bytte for gedder og fugle, når de langsomt trækker ned gennem Tange Sø.

Undersøgelser viser, at dødeligheden er cirka 85 procent i søen. Det lange omløbsstryg vil derudover også betyde, at laksen vil få næsten optimale gyde- og opvækstområder.

En yderligere positiv gevinst ved denne løsning er, at der stort set ikke vil etableres søer i

den nedre del af Gudenåen. Problemet med søerne er, at vandet står stille og bliver mudret og fyldt med alger. Vandmiljøet har det altså skidt i disse søer.

Eliminering af sødannelsen muliggør derudover produktion af laks og ørred i åløbet neden for Gudenåcentralen.

Det er klart, at søer er vigtige for områdets natur, og her er slet ikke tale om at ændre på eller sløjfe de pragtfulde Silkeborgsøer – det er udelukkende i området neden for Tange Sø, at problematikken er relevant.

Selv om jeg er varm fortalere for, at vi skal genskabe rigdommene i Gudenåen med denne langsigtede løsning, mener jeg dog også, at vi skal gøre noget nu og her. Det kan nemlig nemt komme til at tage flere år, inden der er fundet en endelig løsningsmodel. Indtil den er på plads, er vi nødt til at forbedre situationen for fiskene med en kortsigtet løsning. Jeg har tænkt mig at kræve, at der kommer effektive gitre på Tangeværkets turbiner, så småfiskene bliver beskyttet langt bedre end i dag, hvor de bliver knust i turbinerne. Værkets hidtidige dispensation til at sætte utilstrækkelige gitre op skal således inddrages.

Passage til småfiskene

Effektive gitre giver dog kun mening, hvis der samtidig laves en ordentlig passage til småfiskene, så de kan komme forbi turbinerne – det kunne typisk være et rør.

Der har været mange forslag fremme om forbedring af passagen for fiskene.

Der er meget stor forskel på deres reelle værdi for naturforholdene. Til gengæld er der ikke den store forskel i omkostningerne.

Forslagene ligger alle gennemgående i størrelsesordenen 60-70 millioner kroner. Det er mange penge, men gevinsten kan også blive meget værd.

Kort sagt: Gudenåen er potentielt et orgie for ørreder og laks – og der er ingen grund til ikke at udnytte potentialet.